

ABSTRACT

Valeriy Tishchenko. Technological and heuristic aspects of the investigation. The article examines the problems of the technological and heuristic aspects of the investigation. It was reported that in the investigation there are information-cognitive, information-retrieval, procedural-certifying, organizational and managerial, psychological, technological, heuristic and other aspects of this activity. It is substantiated that knowledge in the investigation is specific in many circumstances that characterize it. The features of the technological nature of crime investigation activities are highlighted. The author has clarified that the provisions relating to interrogation are more of a tactical recommendation for the application of appropriate tactics, and the provisions regarding the examination, more attention is paid to the technological rules of the investigator's actions.

It has been explained that all this indicates that the problems of a technological approach to the study of objects of criminalistics – activities to investigate crimes and criminal activity – acquire general methodological significance. It has been emphasized that when developing and using technological investigation programs, algorithms for investigative actions and tactical operations, it is necessary to be able to adapt them to the conditions of a specific investigative situation, to identify and take into account its peculiarity, to find the appropriate means of solving the task. It has been shown that an integrated approach to understanding the technological and heuristic aspects, the ability to practically use the technological and heuristic (search and creative) aspects of investigative activity is seen as the key to the successful achievement of the goals and objectives of the investigation.

Keywords: *technology, technique, tactics, investigation, technological approach, heuristic approach, criminal case, criminalistics.*

УДК 343.98: 343.131

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-194-199

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ©

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Окреслено актуальні питання тактичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій, зокрема допиту, під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності з урахуванням сучасних потреб правоохоронної практики. Наголошено на постійному оновленні тактики проведення допиту учасників кримінального процесу (підозрюваного, свідка, потерпілого). Розкрито поняття й сутність тактики допиту та види тактичних прийомів, що найчастіше застосовуються під час допитів підозрюваних у кримінальних провадженнях вказаної категорії.

Наголошено на тактичних прорахунках та помилках, яктх припускаються слідчі під час проведення процесуальної дії. Запропоновано практичні рекомендації щодо найбільш ефективної організації і тактики проведення допиту у кримінальних провадженнях.

Ключові слова: *кримінальні правопорушення, туризм, туристична діяльність, тактичний прийом, допит, свідок, потерпілий, підозрюваний, протидія розслідуванню, слідчі (розшукові) дії.*

Постановка проблеми. Туристична діяльність є одним з основних напрямів розвитку національної культури і економіки України. За останнє десятиріччя ця сфера діяльності (галузь) набирає значних обертів та привертає значні інвестиційні надходження з боку фізичних та юридичних осіб. Розвиток власної туристичної інфраструктури та зростання туристичного потенціалу, а також вихід України на міжнародну туристичну арену одночасно зумовили високу конкуренцію серед суб'єктів туристичної діяльності, які, на шляху до отримання надприбутків, стали діяти всупереч закону. Поряд з цивільно-правовими відносинами, що врегульовані низкою нормативно-

© К. Чаплинський, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9922-3743>

chaplinskii@ukr.net

правових актів, стали вчинятися різноманітні злочинні дії. Слідчій практиці відома достатня кількість кримінальних правопорушень, пов'язаних з туристичною діяльністю. Серед таких панівне місце посідає шахрайство та злочинні дії у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів туристичної галузі, пов'язаної зі створенням умов для безперешкодного ведення бізнесу та отримання надприбутків.

Останнім часом злочинні дії нерідко здійснюються під прикриттям туризму або внаслідок функціонування туристичної діяльності. Через митний кордон України особами, які маскуються під туристів, переміщуються культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, зброя або боєприпаси, наркотичні засоби, психотропні речовини або фальсифіковані лікарські засоби. Під прикриттям туристичної діяльності громадян все частіше залучають до трудової або сексуальної експлуатації [1, с. 20].

Така прибуткова діяльність привертає велику увагу і лідерів кримінальних угруповань, які, маючи корумповані зв'язки в правоохоронних органах, органах державної влади й управління, реалізують новітні злочинні схеми у туристичному бізнесі.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Організаційно-тактичні особливості проведення допиту учасників кримінального процесу (підозрюваного, свідка, потерпілого) досить ґрунтовно окреслено в наукових розробках учених-криміналістів, зокрема В. Бахіна, Р. Белкіна, В. Весельського, Г. Зуйкова, В. Коновалової, В. Кузьмічова, М. Порубова, В. Лукашевича, Є. Лук'янчикова, М. Салтевського, Р. Степанюка, В. Тіщенко, С. Чернявського, В. Шепітька, М. Яблокова та ін. Проте тактика допиту у кримінальних провадженнях за фактами кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності майже не розроблялася.

Певні наукові дослідження проводили Ю. Венгерова, Г. Захарова, Т. Калюга, А. Нестерова, О. Клименко, Н. Павлова, М. Рібун, однак на сьогодні залишається низка складних дискусійних питань щодо проведення допитів різної категорії осіб під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності.

Метою статті є висвітлення актуальних питань організаційно-тактичного забезпечення проведення допиту під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності з урахуванням сучасних потреб правоохоронної практики та надання дієвих практичних рекомендацій щодо найбільш ефективної організації і тактики проведення цієї процесуальної дії.

Виклад основного матеріалу. За період 30-річчя незалежності України туристична сфера діяльності набула великих масштабів. Туристична галузь стала найбільш перспективною та високодохідною поряд з іншими галузями економіки держави. Проте в умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, сфера туризму перебуває у стані динамічних змін.

Можна погодитися з думкою Г. Захарової, що висока прибутковість туристичного бізнесу в Україні є спонукальною основою для масових зловживань та обернення чужих коштів на свій власний рахунок недобросовісними суб'єктами туристичної діяльності. Користуючись значним попитом населення на отримання туристичних турів і різноманітних туристичних послуг, використовуючи недостатню обізнаність громадян у цій сфері, злочинці ошукують громадян, які виявили бажання отримати певні послуги у сфері туризму, тим самим завдаючи останнім значної як майнової, так і моральної шкоди [2, с. 23].

Серед усіх кримінальних правопорушень, що здійснюються у сфері туризму, значне місце посідає шахрайство. За офіційними статистичними даними офісу Генерального прокурора України, в 2014 р. обліковано 41 814 фактів шахрайства, 2015 р. – 45 653, 2016 р. – 45 764, 2017 р. – 36 650, 2018 р. – 33 136, 2019 р. – 32 156, 2020 р. – 26 595.

Проте оцінити реальні масштаби шахрайських проявів досить складно через високу латентність й тонку межу між цивільно-правовими та кримінально-правовими відносинами. Зважаючи на це, першочерговим завданням правоохоронних органів є ефективне застосування криміналістичних засобів, прийомів і методів боротьби з такими шахрайствами, а також визначення чіткої організації і тактики проведення комплексу слідчих (розшукових) дій, НСРД, оперативно-розшукових заходів та інших організаційних заходів під час їх розслідування [2, с. 24].

На підставі аналізу кримінальних проваджень за фактами протиправних дій у

сфері туристичної діяльності, можна зробити висновок, що переважна кількість допитів відбувається за конфліктної ситуації, зокрема: а) підозрювані відмовляються давати будь-які показання або надають неправдиві свідчення – 95 %; б) висувають неправдиві алібі, які перевірити слідчому досить складно – 38 %; в) впливають на сумлінних учасників кримінального процесу, особливо членів злочинного угруповання, які погодилися співпрацювати зі слідчим – 72 %; г) постійно змінюють свої показання – 69 %; д) намагаються приховати межі поінформованості та вступають у «діалог» зі слідчим з метою визначення наявних у нього доказів тощо. Зважаючи на це, допит під час розслідування злочинів у сфері туризму супроводжується певними складнощами, які пов'язані насамперед з необхідністю володіння орієнтувальною інформацією щодо злочинної події, а також нормативним регулюванням туристичної діяльності. З огляду на це, слідчому необхідно досить ретельно готуватися до допиту у таких провадженнях. Зокрема, вивченню підлягають не тільки матеріали кримінального провадження, а й нормативні акти та спеціальна література.

Під час підготовки до допиту слідчий повинен вирішити питання щодо залучення спеціаліста. Це пов'язано з тим, що процедура укладання угод у сфері туристичної діяльності, а також функціонування підприємств туристичного обслуговування має певну специфіку. Своєчасне виявлення можливих протиправних дій або певних порушень в їх роботі можливе лише завдяки використанню допомоги спеціаліста. Залучення спеціаліста дозволить слідчому правильно визначити механізм здійснення протиправних дій, визначити предмет допиту та сформулювати коло запитань, які підлягають з'ясуванню.

На думку Ю. Венгерової, формулювання важливих запитань під час підготовки до допиту, з'ясування різноманітних деталей, а також прогнозування можливої поведінки учасників кримінального процесу з обранням шляхів реагування на кожний з випадків, сприятиме якісному його проведенню та запобіганню можливій протидії розслідуванню.

З усього обсягу зібраних відомостей щодо злочинної події потрібно відібрати ті, що належать до предмета допиту. Їх необхідно правильно оцінити та найбільш повно використати під час допиту. На підставі визначеного предмета допиту слідчий формулює запитання для допитуваного та обирає систему тактичних прийомів (комбінацій).

Під час допиту слідчому необхідно враховувати і характеристику особи потерпілого. Потерпілими від протиправних дій у сфері туристичної діяльності можуть бути не лише громадяни України, але й громадяни інших держав – іноземці, які тимчасово в межах визначених угод з надання туристичних послуг перебувають на території нашої держави, для отримання вказаного туристичного продукту, але, ставши жертвами шахрайських схем, так і не отримали обіцяні їм туристичні послуги [3, с. 135].

За такої ситуації виникає необхідність вчасного залучення до процесуальної дії перекладача, який знає мову кримінального судочинства і може довести громадянину іншої держави основні положення українського законодавства під час проведення допиту.

Зважаючи на це, цілком можна погодитися з думкою Т. Біденчук і Н. Павлової, що підготовчі заходи щодо проведення допиту є особливо важливими, оскільки повторний допит іноземців є досить ускладненим. Це пов'язано з обмеженим часом перебування іноземця на території України. Якщо допитуваним є представник консульської або дипломатичної установи, то його повторний допит через особливий правовий статус може проводитися у разі виняткових обставин. Проте окреслені правові статуси особи іноземця залежать від певних видів ратифікованих Україною міжнародних правових актів, що обов'язково необхідно враховувати під час проведення з потерпілими іноземцями окремих процесуальних дій, у тому числі й допиту [4, с. 95].

Важливе значення має і визначення послідовності проведення допитів у разі викриття кримінального угруповання, що здійснює тривалу злочинну діяльність у туристичній сфері. Складність цього завдання полягає у латентності взаємовідносин між членами злочинного об'єднання, чим і пояснюються численні помилки у визначенні дійсного статусу затриманих. Характер таких відносин дає змогу слідчому виділити лідерів угруповання (організаторів конкретних кримінальних правопорушень) серед інших активних членів групи та простих виконавців. Слідчий повинен одержати повну інформацію про кількість злочинців, про дії й функції кожного під час учинення протиправних дій. Зважаючи на це, слідчий повинен враховувати оперативну

інформацію про лідера і членів злочинного групування (склад злочинної групи) та вчинені ними кримінальні правопорушення, що дозволяє завчасно визначати лінію поведінки злочинців на досудовому слідстві, мотиви й способи вчинення протиправних дій, стосуюнок до тих чи інших доказів та запобігати домовленостям між собою та свідками (потерпілими). Таку інформацію можна використовувати для висунення слідчих версій або вибору низки тактичних прийомів допиту. Але інформація, яка отримана оперативним шляхом, у випадку використання в кримінальному процесі, обов'язково повинна містити відомості про джерело, з якого вона була отримана, для подальшої її перевірки [5, с. 108–109].

Під час опитування працівників органів прокуратури та слідчих підрозділів Національної поліції встановлено, що до найбільш поширених тактичних прийомів, які використовуються у правоохоронній практиці з розслідування кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності, вони відносять: встановлення психологічного контакту – 100 %; викладання показань у формі вільної розповіді – 95 %; постановку запитань – 100 %; створення напруги – 51 %; використання різних темпів допиту – 27 %; спостереження за поведінкою допитуваного – 48 %; пред'явлення доказів – 94 %; використання фактору раптовості – 73 %; актуалізацію забутого у пам'яті допитуваних – 41 %; створення уявлення про інформованість слідчого – 85 %; розповідь слідчим версій про учинений злочин – 12 %; приховування меж інформованості слідчого – 67 %; використання конфліктів у злочинному угрупованні – 92 %; застосування науково-технічних засобів – 33 %.

Проте, за даними вивчення правоохоронної практики, можна констатувати, що більшість слідчих (67 %) не застосовують весь спектр тактичних прийомів (їхніх комбінацій), що напрацьовані слідчою практикою та рекомендовані криміналістикою.

Встановлення психологічного контакту із допитуваним вимагає від слідчого знань його психології та врахування індивідуально-психологічних якостей, психічного стану в момент проведення допитів, життєвого і злочинного досвіду та інших обставин, що його характеризують. Психологічний контакт завжди має двосторонній характер, його встановлення і підтримання залежить як від слідчого, так і від допитуваного, хоча ініціатива повинна належати слідчому [5, с. 123].

Під час допиту необхідно спостерігати за поведінкою допитуваного та його психофізіологічними реакціями. Таке спостереження дозволяє виявити неправду або невідповідність у його показаннях. Ці зовнішні прояви не мають доказового значення, а являють собою орієнтувальну інформацію, яку можна використовувати для розробки прийомів допиту.

Зважаючи на тривалість протиправної діяльності у сфері туризму, окремі епізоди кримінальних правопорушень «нашаровуються» у пам'яті допитуваного один на інший. Звідси досить складно повністю відтворити картину злочинної події за кожним епізодом окремо. Тому виникає необхідність актуалізації забутого у пам'яті допитуваних.

Якщо потерпілий або свідок забувають певні факти щодо події злочину, необхідно використовувати такі тактичні прийоми допиту: постановка нагадуючих запитань; демонстрація речових доказів та іншої матеріалізованої інформації; оголошення показань інших осіб, допит на місці події та ін. Наприклад, якщо потерпілий не пам'ятає назви туристичного агентства, що було розміщено на вивісці офісу до того моменту, як агентство зникло, можна йому показати фотографії, запропонувати ще раз переглянути зміст документів, які він підписував. Потерпілий може не пам'ятати адреси туристичного агентства, але заявляє, що може показати, де воно розміщене. За таких обставин можна виїхати з потерпілим на місце події [6, с. 20].

Створення уявлення про інформованість слідчого залишається основним тактичним прийомом за наявності доказів, які мають істотні прогалини в момент допиту. Таке враження у підозрюваного створюється шляхом демонстрації інформованості слідчого про певні епізоди протиправної діяльності, зв'язки і способи його життя, причини відмови свідків (потерпілих) від давання показань, пред'явлення доказів, оголошення показань інших членів групи. Акцентування на перших неправдивих відомостях, повідомлених підозрюваним, створює в нього враження про те, що слідчий має досить повну інформацію про злочинну діяльність у туристичній сфері.

Серед усіх учасників кримінального процесу потерпілі є більш за всіх зацікавленими у встановленні об'єктивної істини і притягненні винних до відповідальності. На думку Р. Белкіна, потерпілий відрізняється від інших учасників

процесу тим, що злочином було порушено його права та охоронювані законом інтереси, тому він і зацікавлений у результатах справи. Ця зацікавленість, а також можливість помилкового сприйняття фактів внаслідок обстановки події та безпеки, якій він міг піддаватися, повинна бути врахована під час допиту та оцінки його показань [7]. Можна погодитися з Ю. Венгеровою, що іноді особи, які вважають себе потерпілими, можуть приховувати деякі факти, що ставлять під сумнів сумлінність їхніх дій. У 14 % випадках, особи, які заявляють про вчинення стосовно них протиправних дій у сфері туризму, самі можуть мати причетність до цих дій. Причому 10 % осіб помилково вважає, що стосовно них здійснені злочинні дії. Приблизно 4 % осіб навмисно подають заяву про вчинення щодо них злочину для притягнення до відповідальності конкурентів у туристичній діяльності або з метою помсти. Такі ситуації здебільшого бувають під час оформлення віз, страховок, коли потерпілі навмисно імітують страховий випадок з метою отримання страхових виплат. Також є випадки, коли через халатність осіб, які відповідають за безпеку у туристичному бізнесі, виникають випадки травматизму, масових отруєнь, інші події, що мають тяжкі наслідки для туристів. А втім іноді туристи звинувачують суб'єктів туристичної діяльності, тимчасом як можуть самі спровокувати такі події.

Зважаючи на це, під час допиту потерпілих слідчому треба критично ставитись до їхніх показань та зіставляти з іншими доказами, наявних у кримінальному провадженні.

Під час допиту підозрюваних доцільно застосовувати технічні засоби, що створює сприятливі умови для одержання доказової інформації, дозволяє фіксувати не тільки показання, але й «психологічний клімат», у якому вони були отримані, та психологічно впливає на злочинців. Вказаний тактичний прийом доцільно застосовувати під час проведення тривалих за часом допитів, розслідування складних багатоепізодних кримінальних проваджень, допитів членів злочинних угруповань (їх лідерів) незалежно від статусу особи у складі кримінального угруповання та ін.

Розглянуті тактичні прийоми допиту не повинні бути ізольованими один від одного. Майстерність і професіоналізм слідчого полягає в тому, щоб він, використовуючи усі прийоми й засоби, міг правильно їх спланувати, готуючись до допитів, вміти варіювати ними під час допитів, відмовляючись від одних і переходячи до інших, зважаючи на слідчу ситуацію, що склалася на певному етапі розслідування [5, с. 143].

Висновки. Загалом організація розслідування кримінальних правопорушень у сфері туристичної діяльності відрізняється певними складнощами і специфікою, які зумовлені певними обставинами, особою злочинця та механізмом учинення протиправних. Безумовно, центральне місце серед усіх джерел доказів посідають показання учасників кримінального процесу, що набувають форми доказів лише у разі дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб, які володіють інформацією про особу злочинця, злочинну подію, та правильного їх процесуального оформлення. Однак під час проведення допитів підозрюваних (потерпілих, свідків) під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері туризму працівники слідчих підрозділів поліції нерідко стикаються із труднощами організаційного, процесуального й тактичного характеру. Зважаючи на це, без володіння слідчими інформацією щодо основних прийомів, методів та способів проведення допитів різної категорії осіб, а також специфіки кримінальних правопорушень вказаної категорії забезпечити швидке й якісне розслідування досить складно. Ця ситуація зумовлена тим, що за таких умов досудове розслідування відбувається в умовах інформаційної невизначеності.

Список використаних джерел

1. Венгерова Ю. В. Криміналістична характеристика та особливості розслідування злочинів у сфері туристичної діяльності : дис. ... д-ра філософії за спец. 081 Право / Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2021. 265 с.
2. Захарова Г. В. Теоретичні засади методики розслідування шахрайства у сфері туризму, вчиненого організованою групою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2021. 263 с.
3. Калюга Т. О. Розслідування шахрайства у сфері надання туристичних послуг : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2019. 240 с.
4. Біденчук Т. М., Павлова Н. В. Установлення психологічного контакту під час допиту громадянина іншої держави за участю перекладача. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 2-2. С. 94–96.
5. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 308 с.

6. Бахін В. П., Весельський В. К. Тактика допиту : навч. посібник. Київ : НВТ «Правник», 1997. 64 с.
7. Белкин Р. С. Тактика следственных действий. Москва : Новый юрист, 1997. 176 с.

Надійшла до редакції 15.12.2021

References

1. Venherova, Yu. V. (2021) Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannya zlochyniv u sferi turystychnoyi diyal'nosti [Forensic characteristics and features of the investigation of crimes in the field of tourism] : dys. ... d-ra filosofiyi za spets. 081 Pravo / Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipro, 265 p.
2. Zakharova, H. V. (2021) Teoretychni zasady metodyky rozsliduvannya shakhraystva u sferi turyzmu, vchynenoho orhanizovanoyu hrupoyu [Theoretical principles of methods of investigation of fraud in the field of tourism, committed by an organized group] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Mizhrehional'na akademiya upravlinnya personalom. Kyiv, 263 p.
3. Kalyuha, T. O. (2019) Rozsliduvannya shakhraystva u sferi nadannya turystychnykh posluh [Investigation of fraud in the field of tourism services] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Mizhrehional'na akademiya upravlinnya personalom. Kyiv, 240 p.
4. Bidenchuk, T. M., Pavlova, N. V. (2019) Ustanovlennya psykholohichnoho kontaktu pid chas dopytu hromadyanyna inshoyi derzhavy za uchastyu perekladacha [Establishing psychological contact during the interrogation of a citizen of another state with the participation of an interpreter]. *Jurnalul juridic national: teorie si practică*. № 2-2, pp. 94–96.
5. Chaplyns'kyy, K. O. (2006) Taktyka provedennya okremykh slidchykh diy [Tactics of individual investigative actions] : monohraf. Dnipropetrovs'k : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav., 308 p.
6. Bakhin, V. P., Vesel's'kyy, V. K. (1997) Taktyka dopytu [Tactics of interrogation] : navch. posibnyk. Kyiv : NVT «Pravnyk», 64 p.
7. Belkin, R. S. (1997) Taktika sledstvennykh deystviy [Tactics of investigative actions]. Moscow : Novyy yurist, 176 p.

ABSTRACT

Kostyantyn Chaplynskiy. Organizational and tactical support of interrogation in the investigation of criminal offenses in the field of tourist activity. It has been emphasized that the investigation of crimes in the field of tourism has certain specifics due to the circumstances and mechanism of this crime. A special place among all other sources of evidence is occupied by testimony, which takes the form of evidence only in the case of observance of the rights, freedoms and legitimate interests of persons who have information about the event of a criminal offense and their proper procedural design. However, during interrogations in the investigation of crimes related to tourism, investigators often face difficulties of both procedural and organizational and tactical nature. The most significant problem is the lack of time for full preparation for the interrogation, with the study of legislation in the field of tourism, taking into account all the circumstances to be established and drawing up an interrogation plan. The use by investigators of the full range of tactics recommended by criminology and developed in practice is also not used to a sufficient extent. Investigators lack the time and technical ability to accompany the process of obtaining evidence by audio or video recording. For the most part, suspects withdraw their testimony after some time on the grounds that it was obtained as a result of psychological pressure or physical influence. While audio and video materials could help to refute these statements and prove the legitimacy of the actions of the person conducting the interrogation.

It is noted that when interrogating victims, witnesses, suspects in criminal proceedings related to tourism, the investigator should be critical of their testimony and compare them with other evidence. It is important for the investigator to establish whether the interrogated are in a business relationship with the head of a tourist or hotel-restaurant enterprise and what their nature is. This need is due to the prevalence of situations where persons who declare themselves as witnesses are involved in criminal acts. Recommendations on the most effective organization and tactics of interrogation in proceedings of this category are given.

Keywords: *criminal offenses, tourism, tourist activity, interrogation, tactical reception, witness, victim, suspect, counteraction to investigation, investigative (search) actions.*